

Det är dags att testa S & M i svensk politik

Liberal debatt den 7 december 2023

Jag har bytt åsikt i regeringsfrågan. Igen. Faktum är att det har skett flera gånger det senaste decenniet. Till mitt försvar är det långt ifrån uppenbart hur Sverige bör regeras numera. Sverigedemokraternas ökade väljarstöd har gjort det mer eller mindre omöjligt att bilda regeringar på det sätt vi gjorde förr.

Det senaste decenniet har jag försökt (och temporärt lyckats) uppbringa entusiasm för i tur och ordning Decemberöverenskommelsen, Januariavtalet och Tidöavtalet. Samtliga visade sig emellertid ha betydande problem.

Decemberöverenskommelsen innebar enkelt uttryckt att den största partikonstellationen skulle få regera som om den hade majoritet. Enkelt uttryckt bestämde sig S och M för att fortsätta tävla med varandra som de alltid hade gjort. Sverigedemokraterna ignorerades, vilket gjorde att många som oroades över Sverigedemokraternas inflytande i svensk politik drog en lättnadens suck. Så även jag. Problemet var bara att denna kartelliknande situation var instabil. Bland borgerliga växte missnöjet med att 6 av 10 väljare hade röstat till höger om de rödgröna, men likväl fick Vänsterpartiet ett betydande inflytande över regeringspolitiken.

Efter valet 2018 kom i stället Januariavtalet, framförhandlat av Socialdemokraterna, Liberalerna, Centerpartiet och Miljöpartiet. På pappret innebar avtalet en relativt ambitiös reformagenda att glädjas åt, bland annat när det gällde skattepolitiken och bostadspolitiken. Men inte mycket blev genomfört. Januariavtalets nackdelar var dels att åsiktsskillnaderna mellan de samarbetande partierna var för stora, dels att deras parlamentariska ställning inte var stark nog.

Nu har vi i drygt ett års tid testat Tidöavtalet, en borgerlig minoritetsregering som förhandlar fram stöd från Sverigedemokraterna. Valresultatet var inte upplyftande, men kanske var Ulf Kristerssons regering det minst dåliga alternativet? Många kompetenta och kloka började jobba i och för regeringen.

Kanske är det för tidigt att redan nu döma ut Tidöavtalet, men för mig syns två mönster plågsamt tydligt. Det första är att samarbetet ger Sverigedemokraterna ett betydande inflytande samtidigt som partiet kan fortsätta att vara ett oppositionsparti. De får bestämma, men behöver inte ta ansvar.

Det andra problemet är att förhandlingar med Sverigedemokraterna sannolikt kräver stora mängder tid och energi, vilket betyder att det blir mindre tid och energi över till långsiktiga reformer. Uppförsbacken för kloka personer i regeringen och dess kansli är helt enkelt alltför brant för att de ska hinna uträtta tillräckligt mycket.

Min slutsats är därför att det är dags att testa något nytt. När Socialdemokraterna sökte stöd hos MP och V gavs dessa små och extrema partier ett oproportionerligt stort inflytande över regeringspolitiken. Samma sak gäller Sverigedemokraterna i nuvarande läge. Men en stor majoritet av väljarna röstade på mindre extrema partier än vad V, MP och SD är. Om socialdemokrater och moderater bildade regering skulle politiken sannolikt hamna ungefär där två av tre svenskar vill ha

den. En sådan regering skulle ha en stabil majoritet i riksdagen, den skulle kunna tänka långsiktigt kring reformer och åsiktsskillnaderna mellan dessa två partier är inte alls så stor som de själva vill gesken av.

Idén är inte ny. Liknande tankar har framförts av kommunpolitiker inom S och M, av DN:s ledarsida, av Viktor Karlsson i Hallandsposten, av statsvetaren Olof Ruin, av den moderata före detta finansministern Anders Borg, och många fler.

Den vanligaste invändningen är nog att en S&M-regering skulle göra att Sverigedemokraterna växer ännu mer. Det är fullt tänkbart, men de alternativa strategier som Sverige testat har också inneburit att SD har vunnit både ökat väljarstöd och ökat inflytande.

Ett stort problem i Sverige just nu är att ett högerextremt populistparti som fyra av fem väljare inte röstade på har ett betydande inflytande över regeringspolitiken. Det problemet kan Socialdemokraterna och Moderaterna lösa omedelbart om de vill.

Jag är absolut inte säker på att en S&M-regering är det bästa för Sverige just nu. Men jag är säker på att det är värt att testa.

Andreas Bergh